

IX. *Ivan Rousseau.*

Sredi sedemnajstega stoletja pojavilo se je na Angleškem mišljenje, ki je v zadržanju religije priznavalo samo to, kar imajo vse vere skupno, in kar se z umom zapopasti more. Ustno razodenje in liturgija sta samo za veliko maso, a filozofi da je ne trebajo. Ker so privrženci tega nauka samo vero v Boga (deus) imeli za glavno stvar, a razodenje po sv. pismu za postransko, zato so jih zvali deiste, in ker so verovali samo to, kar so z umom (ratio) doseči mogli, rekli so jim tudi racionalisti, pa tudi naturalisti, ker so zanikali, da bi religija bila več od narave, in ker so čudeže po naravnem potu razlagali. Angleški deizem razširil se je skoro tudi po drugih deželah. Na Nemškem mu je delal pot Leibnitz in njegov učenec Kristijan Wolf, a na Francoskem Voltaire, ki je prav na nedostojni način grdil krščanstvo in biblijo. Na Francoskem je pa deizem kmalu zabredil v ateizem in materijalizem. Tako zvan enciklopedisti (Diderot, d' Alembert, Helvetij, baron Holbach itd.) začeli so zanikati še celó božanstvo in obstanek duše. Rousseau res ni bil ne ateist, ne materijalist, a je pritrjeval deizmu in naturalizmu in je sovražil takratno državo in cerkev. Pa ker je on s svojimi deli odločno deloval za razvitek pedagogije, zato hočemo bolj na drobno razložiti njegovo življenje in njegove nazore. Ivan Jakob Rousseau se je rodil l. 1712. v Genevi. Prva vzgoja njegova je bila zeló zanemarjena. Oče vdovec ni se zanj dosti brigal. Bil je nekaj časa pisar pri nekem odvetniku; potem v nauku pri nekem bakrorezcu. Po priporočilu gospe Varensove je prišel v turinski hospital za katehumene, kjer je po neki pripravi prestopil v krilo katoliške cerkve. Potem se je bavil pri gospej Varensovi čez deset let brez posebnega opravljanja, učeč se starih jezikov, matematike, filozofije, risanja in glasbe. Zapustivši gospo Varensovo prevzel je mesto domačega učitelja pri nekem trgovcu v Lyonu, kjer pa ni ostal dolgo, kajti sam je rekel, da nima za učitelja pravih svojstev. Iz Lyona je šel v Pariz, a od tod za tajnika poslanca v Benetke.

V tem času je dijanska akademija (l. 1749.) razpisala natečaj za vprašanje: „Ali je napredek v znanostih in umetnosti pomagal popraviti ali pokvariti нравnost (moralo)? Rousseau je napisal razpravo in dobil nagrado? V tej razpravi je dokazal, da je razvitek znanosti in umetnosti poguben za moralo. Pozival se je na Rimljane, Špartance in Atenčane, ki so bili tem slabši, čem bolj so v omiki napredovali. Kmalu je razpisala dijanska akademija tudi drugi natečaj za razpravo: „O vzrokih neenakosti mej ljudmi“. Rousseau je razpravljal tudi to pitanje, a ni dobil nagrade, čeravno je bila razprava v bistvu soglasna s prvo. On je namreč vso krivdo radi neenakosti mej ljudmi zvalil na omiko ter dokazoval, da so bili ljudje enaki, dokler so živeli kot živina v gozdu brez obleke, brez obitelji, brez običaja in govora. „Neenakost je nastala s tem, ko so začeli poedinci gotov kos zemlje svoj imenovati in si ogradili polje. S pojmo lastništva nastal je prepir mej ljudmi, nastala je razlika mej bogatim in siromašnim, mej močnim in slabim, mej gospodarjem in slugo.“

(Dalje prih.)

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

Stefan Kociančič r. 25. dec. 1818 v Vipavi, sveč. 1841, kaplan v Ločniku, od l. 1846 profesor bogoslovja, sv. pisma starega zakona in jutrovskega jezika, knjižničar od l. 1851 in naposled ravnatelj duhovskemu semenišču, častni kanonik l. 1875 v Gorici, u. 9. apr. 1883. — Kar je Prešern pel o M. Čopu, češ: Slédni je bil ti domač jezik

omikan, učen . . . Velikan učenosti! Ti si zaklade duha Krezove bil si nabral itd.: smé se po vsej pravici reči o Kocijančiču. „Tudi njemu znani so bili malo da ne vsi jeziki sedanje Evrope: slovenski, ruski, poljski, češki, lužički, hrvatsko-srbski, bolgarski. Poznal je jezik nemški, italijanski, francoski, angleški, španski. In to vse ne le površno, ampak bavil se je celó s posameznimi narečji evropskih jezikov, kakor s portugiškim, provensalskim, furlanskim, rumonskim in ladinskim. Posebna moč njegova je pa bila v semitskih jezikih: hebrejsko, sirsko in kaldejsko imel je popolnoma v oblasti, pred vsem pa arabsko, katero je tako temeljito poznal, da je o vsakej besedi, o vsakem deblu mogel dalje časa razpravljati; temu jeziku poznal je tudi ljudsko govorico . . . A razven omenjenih jezikov naučil se je tudi drugih jutrovih, kakor koptovskega ali egiptovskega, perzijskega, turskega in magyarskega; koptovskemu in turskemu je zložil celó slovar, kterege je pa vedno le v rokopisu hranil. A da bi stare in nove jezike bolj temeljito upoznal, učil se je razven starih klasičnih jezikov tudi sanskritskega. Prisvojil si je popolnoma tudi staroslovenščino, tako da je v njej celó dopisoval. Iz nje si je razjasnjeval novoslovensko in druga slovanska narečja itd.“ (Kres III. 1883 str. 276 – 277. Sp. Dr. A. Mahnič). — Slovénski je jel se učiti vže v latinskih šolah, pisati v modroslovnih, kedar ga je V. Stanič napravil, da mu je po „Mildeheimisches Liederbuch“ poslovenil nekatere pesmice, katerih tri je dal natisniti v svojih bukvicah, namreč: Mraz; Bog je povsot; Starost. — Marljivo se je poprijel slovenščine, pa tudi ilirščine v bogoslovju, ter je dal na svetlo na pr.:

1) Vodnik pobožniga kristjana, ali nar potrebniši molitve v raznih okolišinah življenja. V Celovcu l. 1845. Nat. Leon. — Po naročbi više gosposke duhovske je spisal:

2) Abecednik za šole po mestih. V Tersti 1846. — Povestice za prvo začetno šolo v Tersti. 1846. Krajnska pismenost okrajšana za male šole (po Vodnikovi). V Tersti. 8. 1847.

3) 26 Povésti za mlade ljudi. Spisal Št. K. v Gorici 1847. 8. 220. — Od l. 1848 do 1855 je slovenil pastirske liste nadškofove.

4) Podučne povésti. Spisal v laškem jeziku Francišek Soave. Poslovenil Štefan Kocijančič učitelj sv. p. st. z. v Goriški duhovščini, s pristavkam. V Gorici 1851. 8. 325. I. Del 1–82. II. D. 82–167. III. D. 168–238. Pristavik. Opomba. Nasledne povesti so v ravno tisti knjižici (tiskani v Brešii 1843. per Jeronimu Quadri), iz ktere je prestavljavec Soavetove pripovedi poslovenil. Zatorej jih tudi on ni hotel opustiti, posebno ker so ravno tako lepe in podučivne, kakor Soavetove, česar se zamore blagovoljni bravic sam lahko prepričati. a) Povésti Hanibala Parea Milanskiga zdravnika str. 241–282. b) Povésti pravdosrednika Lojzeta Bramieri Pijacentinskiga plemenitnika str. 285–322. Kazalo. — Nat. II. 1870. 8. 325. — Nat. III. 1876.

5) Sveta Povéstnica. Spisal L. Fleury. Iz laškega poslovenil Š. Kocijančič. I. Del. V Gorici 1852. 8. 250. — II. Del. 1852. 8. 216. Nat. in zal. Pater-nolli. „V pričjoči knjižici je naj veči obzir vzet na to, da se zgodbe med sabo dobro vežejo in da se, kakor sam L. Fleury v svojem predgovoru k drugemu natisu pravi, iz nje spoznati zamorejo mnogoverstne razmere, ktere so izvoljeno ljudstvo božje z drugimi sovremennimi narodi vezale, in da zamore ta knjižica služiti za uvod v vesoljno povestnico. Ta namen doseči je učeni L. Fleury, kateri je to delo v francozkem jeziku spisal, razun sv. pisma, pogostoma porabil tudi Jožefa Flavija, in je marsikej od njega tu sem povzel, kar se v svetem pismu ne dobí, in ki je k celoti povestnice vender večkrat zlo potrebno“, piše v predgovoru prestavljavec.

6) Sto povéstic, berilo za otroke, v Terstu 1852,

7) Pridige in drugi slovénski spisi, ki jih je zapustil Jožef Stibiel . . . Sabral Št. Kociančič . . in jim pristavil životopis rajnega s kratkim uvodom v celo knjižico. V Gorici 1853. 8. XI. 176. (Vid. Jezičen. str. 18. 19). — Zgodovinski Katekizem . . J. Šmid. . . izdal A. Janežič. V Celovcu 1853. Predgovor mu je spisal Š. Kociančič (str. 5. 6). — Tako tudi knjigam: „Slovénski Goffine . . Kratka povestnica Goriške nadškofije“. Stari Urban . . 1853. — Sodeloval je s Slomšekom v: Djanje Svetnikov. I. II. 1853. 1854 (Gl. Predgov. str. 11).

8) Maria Cel nad Kanalom. Kratek pregled zgodovine te kaplanije in božje poti od njenega vstanovljenja do sedanjega časa. V Gorici 1853. 8. Seitz.

9) Tovarš pobožniga kristjana, to je naj potrebniji molitve sleherniga kristjana, in nekaj duhovnih pesem. V Gorici 1854. 8. 354. Nat. in zal. Paternolli, in večkrat na svetlo dal, p. 1856, 1876, tudi skrajšano pod naslovom: Šopek. — Tako že prej: Mali zaklad duše, iz českega, zal. v Gradcu J. Sirolla itd.

10) Kristusovo življenje in smert v premišljevanjih in molitvah. Poleg Gašparja Erharda za Slovence predelal Štefan Kociančič, profesor bogoslovja v Gorici. Na svetlo dala družba sv. Mohora. I. Del. V Celovcu 1868. 8. 636. Nat. Blaznik. Kazalo. — II. Del 1873. 8. 743. Nat. tisk. družbe sv. Moh. Kazalo I—III. — „Naj postane ta prelepa knjiga Slovincem to, kar je Erhardova Nemcem, to je, prava domača knjiga. Ako od mnogo dobrega semena, ki se nahaja v tej knjigi, tudi le eno ali drugo zernce na dobro zemljo voljnega serca pade, kal požene in sad dozori; ako branje teh bukev tudi le tu pa tam kako dobro misel obudi, kako hudobno misel zaduši, kak svet sklep ponovi, kako pregrešno djanje ustavi: tedaj je ta knjiga že dovolj dobrega storila in pisateljev trud ni bil zastonj, ni bil zgubljen. Bog daj, da se to vresniči!“ Št. K.

Jako marljivo je pisaril ranjki v razne časnike in letopise; tako na pr. v a) Novice, ktere v dopisu iz Gorice pravijo: „Bogoslovci našega semenišča so od več let sèm, od kar se je naš maleni narod iz trdnega sna zbudil, že marsikaj na literarnem polju našem pripomogli. Stari Urban, Povestnica goriške nadškofije (Fr. Blažič), deloma Djanje Svetnikov in Gofine itd. so živa priča njihove nekdanje vse hvale vredne marljivosti. Al tudi sedanji nočejo svojim poprejšnim sobratom zaostati. Kakor za gotovo zvemo, ravno sedaj v prostih urah pridno spisujejo za nas važno knjižico: „Povestnico goriške grofije“. . . Za vse to imamo se serčno zahvaliti našemu visokoč. g. Štepanu Kociančiču, visokoučenemu profesorju v semenišču, ki vse to vodi in vreduje, med tem, ko tudi sam marsiktero lepo delo na dan spravi. Slava mu! itd.“ (Novic. 1861 str. 395). — Priljubljena mu je bila:

b) Zg. Danica, v kateri je l. 1852 str. 42 o Razlagovih tolikanj hvaljenih Zvezdicah prvi opomnil, češ, iz tega, kar se bere str. 12—13 in str. 45, zdí se: „de nimajo Slovani od vpeljanja Kristusove vere drugiga, kakor zlo . . Tako zamore pisati in govoriti li edin, ki je ud gerške nezedinjene cerkve, ne pa pravi rimsko-katolški kristjan . . In take knjige ne moremo priporočevati še neskušeni slovenski mladosti itd.“ — L. 1854 št. 15—20: Kratek pregled človekoljubnih naprav v blagor ubozih in terpečih v Gorici od naj starejših časov do današnjiga dne. — L. 1855 ima prevod svetopisemske pesmi hebrejske, kateri je podlaga primek Slavljenca t. j. nadškofa Gollmayra, kteremu je o raznih prilikah poklanjal umetno zložene hebrejske čestitke, kakor tudi škofu J. Legatu o 25letnici itd. (Danic. 1872); knezoškofu Jan. Kriz. Pogačarju l. 1875 o posvečenju itd. — L. 1862 str. 123 piše: „Vsakikrat nas v serce zabolí, kadar v slovenskih časnikih in po pisih besede svetega pisma tako rabljene beremo, da se Bogú smili na pr. vox clamantis in deserto; et Verbum caro factum est etc. . Vém,

da tisti, ki so do sedaj tako delali, niso iz nobenega slabega namena tega storili, tedaj ne ex malitia, ampak ex ignorantia. Ali ravno zavoljo tega je dolžnost duhovniku, ne molčati k takemu ponečastovanju Božje besede, temuč opominjati in zavrniti na besede svetega Tridentinskega zbora (Sess. IV. in fine). Gotovo se vsakdo pregreši zoper drugo Božjo zapoved, kadar Božje besede tako rabi. Da bi pač pisatelji sestavkov, ki so za časnike namenjeni, in pa vredniki vselej to pred očmi imeli! — L. 1872 str. 303 so ponatisnjeni nekteri nauki o branji sv. pisma v maternem jeziku (iz „Glasa“), kjer so omejene vse tri slovenske prestave (Dalmatinova, Japelnova, Volčeva) in je rečeno, da le poslednjo je privoljeno prosto imeti in prebirati vsakemu Slovencu, ker ima pri-stavljene opombe in zadosti dobro razlaganje v pravem kat. duhu (str. 304). — O smrti gl. 1883 str. 119 in 123.

c) Sl. Bčela l. 1852: Ljubljana. Po potovanji; l. 1853: Kemperle Štefan; Nemški Rovt na Tominskem (Ipavec). Navade Primorskih Slovencev str. 146. Vraže str. 178 itd. — d) Arkiv za jugosl. povjestnicu. II. IV. 1854. Obširni odgovori na pitanja za jugosl. povj. zgodovinski; Beneška Slovenija; Abc Slovénski itd. — e) Šolski ali Slov. Prijatelj l. 1853: O društvu sv. Mohora; Zavod gluhonemov v Gorici; l. 1855: Zgodovinske črtice, nabrane po Goriškem. — f) Večernice družbe sv. Moh. 1861 p. Mesar Janez Kerstnik Jezuit, Goričan (l. str. 18—28). — g) Koledar kmetijske družbe za l. 1862. Posl. Št. K. — h) Goriški letnik za čitatelje vsacega stanu, l. 1864. Vred. Fr. Zakrajšek. Vanj pisal več sestavkov, zlasti zgodovino goriške grofije. — i) Koledarček dr. sv. Moh. 1871: Strašna smert hudobneža str. 181—185 itd. — k) Glas v Gorici. I—IV. 1872—75. Mnogo razprav jezikoslovnih, iz književne povestnice, o pisateljih itd. na pr.: Panslavizem, pangermanizem, panitalijanizem; življenje ali življenje, šiba in palica, forint ali goldinar, žrtvenik ali altar; našim puristom, kakavcem; naprednjaki in mračnjaki, številka osem; človek, zvonovi; o prepovedanih knjigah; nekdanj in zdaj. O začetku Slovanov. Rezijansko narečje. Zora in Vestnik. Šokci. Oglej. Sveta Gora. Koseski. Sveti Hieronim je-li Slovan? O Val. Staniču. Čenče (ital. la ciancia) itd. Matevž Hladnik. Življenjepisne črtice. L. 1875. l. 47—53 itd. — „Rajski učenjak, kteremu je govor bil nad vse skromen in priprost, nikogar ni bolj črtil, kakor one pretirane pisatelje, ki hoté slovenski jezik s tem preroditi in obogatiti, da od vseh vetrov prinašajo v slovenščino besed iz drugih narečij slovanskih (pa tudi iz turskega, arabskega etc.), tudi tedaj, ko jih nikako ne potrebujemo, menéč da dobí jezik še le tako pravi slovenski značaj (v. Kres str. 277)!“ — l) Besednik v Celovcu p. 1873: Na sveti večer. Čudno spreobnjenje pijanca. Stari grad ali strahovi itd. — m) Folium eccl. dioeceseos Tergestinae . . l. 1865—1875, v katerem je do 20 večih in manjših spisov njegovih v besedi lat. na pr.: Historia Seminarii centralis Goritiensis; Historia creationis Mosaica; Tractatus de liturgia ecclesiae Aquilejensis itd. — Folium periodicum archidioeceseos Goritiensis l. 1875 itd. ima brez števila njegovih učnih razprav in sestavkov o prav mnogoterih tvarinah. — Rad je sestavljal životopise ranjkih p. Kafól (Caffou) Feliks Anton; Krobat (Crobath) Jožef Friderik; Dr. J. Nep. Hrast. Breves notitiae biographicae itd. 1875. 8. 56. — Album Sacerdotum 25 tum presbyteratus sui annum Goritiae solemniter celebrantium anno 1867. Paternolli. V spomenici tej so tudi reči slovenske p. Vse se spreminja — vse mine; Častite Marijo itd.

Učenjak v hebrejščini je sestavil berilo: Specimina lectionis Scripturae hebraicae in gratiam suorum auditorum congegit Stephanus Kociančič. Goritiae 1853. — Editio altera emendata et aucta. 1860. Typis J. Seitz. — Po tej knjižici in po umetnih čestitkah hebrejskih, celó v pesniški obliki, je zaslovel tako, da so mu dopisovali učeni židovje p. Samuel David Luzzatto, prof. v Padovi, pesnik Jqs. Al-

manzi, prof. Aron Luzzatto v Trstu itd.; angleški mu je dopisoval Frid. William Wingfield, on pa njemu slovénski, Judom hebrejski, nekterim Slovanom staroslovénski itd.

Znameniti so njegovi premnogi rokopisi, ki se hranijo v bogoslovni knjižnici Goriški, deloma nenatisnjeni, v raznih jezicah in o raznih tvarinah. Ranjki je pač vreden, da ga opiše kdo obširno v lastni knjigi, ali v Drobtinica Ljubljanskih itd. — Nam posebej pomenljivi so rokopisi slovénski na pr.: Pridige; Zgodovinske črtice o farah in cerkvah po Goriškem; Življenje izvelič. Jan. Berhmansa S. J. — Leto posvečeno poslovenj. po lat. Tyrnaviae 1753. Životopisne črtice imenitnih mož goriške grofije. Rуска zemlja, kdo je v Kijevu najpred gospodoval. Majnik posvečen Mariji preč. Devici. Šege in obredi današnjih Judov. Življenje in nauk G. J. Kr. po čveterih evang. poslovenj. — Goriško narečje. Cerkevno slovstvo na Goriškem. Furlani Jožef. Anton Janežič i Ivan Kukuljević Sakcinski (dopisi teh in še drugih nekaj). Menih Hraber, povestnica pisma Cirilskega, Krk (listine iz Glagoliškega); Stol sv. Marka v Benetkah; Rezijani itd. „Matevža Hladnika Vertičik samôtnih cvetlic“ v knjigo 4° str. 795 zbral z obširnimi življenjepisom, besednjakom in kazalom, Štefan Kocijančič (Vid. Jezičn. 1887 str. 32—36). Dnevnik. Životopis (Ego). Primeri: Zvon III. L. 1883 str. 331—335; Štefan Kocijančič, sp. Simon Rutar; str. 398—401 sp. Fr. Podgornik.

O Mansvet (Janez) Šmajdek r. 1. marc. 1819 v Soteski na Dolenjskem, v red sv. Frančiška 1836, svečenik 1842, v Gorici u. 10. apr. 1868. Sloveč govornik je tudi pisal; tako na pr.:

a) Shodni Ogovori. Spisal ino izustil O. Mansvet Šmajdek, učenik nara-voslovja v domačih šolah Frančiškanskega reda na Kostanjevici blizo Gorice. V Ljubljani 1854. 8. 319. Zal. Giontini, nat. Blaznik. — „Zaslišite domačo pripoved, ktera nam je v poterdilo, de krivično blago drugimu rodu ne koristi, in ktero je pridna bučelica pozabljivosti otela. — Neki kmet je bil od svojih mladih dni silo skerben, varčen pa škop. Od kodar jo je koli permahal, vselej je kaj sabo pernesel, ali na rami, ali v roki, ali v nedrijah, ali v žepu, zdej iglo, zdej žebelj, zdej kako orodje, bodi si leseno toporiše. Kar je na polju zvunej strehe staknil, je bilo že njegovo. Vse kašte, kleti in shrambe so bile polne blaga, kar si je človek zmisлил, to je najdel tam. Odbila je tako skerbniimu očetu zadnja ura, umerl je — blago, se vé, sinu zapustil; menite, de je kaj obstanka, kaj teka imelo krivično blago? — Oženil se je sin, ker je toliko blaga po očetu podedoval, ali karkoli sta on in njegova žena počela, nista sreče imela, v petih letih sta že vse zapravila, kar je oče v petdesetih letih z velikim terpljenjem nabral. Sosedje viditi ves lep stan razdjan, strehe rebra kazati ino viseti na kup, so z glavami majali, z ramami potresovali ter drugi drugimu pravili: I kaj bi nek rekel naš ranjki sosed, ko bi zdej vstal, vidil svoje lepo stanovanje na kup viseti, ino sina vprašal, kam je pošlo toliko lepih reči? — Kaj bi on na to odgovoril, tega ne vemo, pa sveto pismo namesto njega odgovori, ker pravi Bog po preroku Ecehielu: Krivično blago bom jaz na dan svoje jeze razgnal, kakor cestni veter pomete itd. (str. 113).“

b) Popotni Tovarš bratam in sestram III. reda svetiga Frančiška, ki med svetam živijo. Spisal O. Mansvet Šmajdek, Frančiškan na Kostanjevici blizo Gorice. V Ljubljani 1861. 8. 608. Nat. Milic. „Vem, de nam v slovenskim jeziku lepih molitevnihih bukvic ne manjka, in de so čč. gg. duhovni marsikako knjižico na svitlo spravili, ki pobožnost, de ne umerje, tako poživlja, kakor zrak ogenj podpihljava, de ne ugasne. Ali bratje in sestre tretjiga reda sv. Frančiška, sem ter tje po Slovenii raztreseni, zdi-hujejo že dolgo po kaj obširnihih bukvicah o svojim redu, kakor so jih do zdej v ma-ternim jeziku imeli itd. (Predg. str. 3).“

Sicer je P. Mansvet — časih z imenom Krotkoslav — rad dopisoval v Danico iz krajev, kjer je služboval na pr.: Iz Gorice l. 1851 o sv. misijonu; l. 1858: Zdravilo za tiste, ki jih je Pust pobodel; l. 1860: Vojska med mesojedci in tretjo cerkveno zapovedjo; l. 1861: Dvestoletnica v Nazaretu na spodnjim Štajerskim itd. Največ pa o III. redu sv. Frančiška p.: Ako hoč'ite kadaj boljši svet imeti, — Morate vsi kakor svet Frančišk živeti, ali: Ako hoč'ite, želite, da boljši bo svet, — Stopite vsi v svet'ga Frančiška red. — Tri in dvajset zveličanih japonskih mučenikov iz I. in III. reda sv. očeta Frančiška bo posvečenih ali med svetnike prištetih (Danic. 1861 št. 24—26) itd.

Juri Fleišman r. 18. apr. 1819 v Beričevem pri Dolu, brat Andrejev (Jezič. 1887 str. 28), nekaj časa učitelj na Vrhniki, potem je v Ljubljani učil petje, glasbo, lepopisje; zlagal pesmi ter jim skladal napeve, u. 25. maj. 1874. Njegovi umotvori so p.:

a) Izgledi slovenskiga pisanja. Zal. Giontini, nat. Blaznik v Ljubljani. b) Šolarske pesmi 4°. 1860. — c) Mične slovenske zdravice. 4°. 1860. Zv. I—III. — d) Slovanska Beseda. Pesmi za veselice. Založil Juri Fleišman. Zal. Giontini. Zv. I—III. 1864. — Sodeloval je pri „Slov. Gerlici“ že l. 1848 itd. — Prav bi bilo, da bi gosp. učitelji vseh slovenskih ljudskih šol segli po zbirki „Šolarske pesmi“, ktero je g. izdatelj že s tem posebno zanimivo naredil, da je s kratkimi besedami pridjal nauk, kako naj se vadijo šolarji na posluh peti, ktereга tako-le razlaga:

„Učitelj naj razloži šolarjem poglobitve reči o muziki sploh, čemu so sekirice (note), kaj je oddih ali prenehljeje (pauza), takt ali udarec, kaj mera časa (tempo) itd. Naj jim dalje kaže, kako usta odperati, da preveč ne zijajo, pa tudi zob skup ne tišijo . . . Da jim pravi sluh obudi, naj učitelj stopnje ali škalo s čistim glasom — a — zapoje, z roko pa takt daje itd.“ (Novic. 1860 str. 141). — O „Slovénskijh zdravicah“ zv. II. imajo Novice po pristojni hvali gledé besede opombico, da okrogle take baže, ki so na koncu tega zvezka, naj bi g. Fleišman raji prepustil lastni fantazii tistih, ki nazaj pristokajo s kervavo glavo itd. (1861 str. 185). — In o „Slovanski besedi“ ravno tako pravijo: „Želali bi pa bili, da g. Fleišman tiste pesmi, katerim je sam besede založil, bi bil dal popraviti po izurjenem pesniku, ali še bolje, da bi Pegaza prepustil celó drugim (1864 str. 295).“ — Sicer pa glej „Slov. Nar.“ 1876 št. 12: Jurij Fleišman, slovenski skladatelj. Spisal Vojteh Valenta.

Književstvo.

— **Pedagogiški letnik.** I. leto. 1887. Uredil Fran Gabršek. Izdalo in založilo „Pedagogiško društvo“ v Krškem. V Ljubljani. Natisnil J. R. Milic. Vsebina te prve, lepe knjige, ki jo je uredil in največ tudi spisal naš neutrudljivi sodružnik g. Gabršek, je ta-le: I. Občno vzgojeslovje (Fr. Gabršek). II. Vzroki zasurovelosti mladine šoli odrasle in sredstva, kako pomoči tej žalostni prikazni (Žavski). III. Komenski-Slomšek (J. Ravnikar). IV. Učne slike iz somatologije (Tone Brezovnik). V. Pouk o črtežih II. del. A. Posamezni deli. B. Najvažnejše določbe iz stavbenega reda za Kranjsko. C. Terminologija. O perspektivi (Jos. Bezljaj). VI. Poročilo o delovanji „Pedagogiškega društva“ (Fr. Gabršek). Vplivanje učitelja na kmetijsko gospodarstvo sploh in s posebnim ozirom na sadjerejo (Fr. Lunder). Kako naj bi učitelj pospeševal čebelorejo (L. Abram). O domačih šolskih nalogah na kmetih (Iv. Gantar). VII. Vabilo. VIII. Slike k „Pouku o črtežih“ v prilogi. „Občno vzgojeslovje“ začénja s tem-le predgovorom: „Vsled ukaza vis. c. k. poučnega ministerstva z dné 31. julija 1886. l. št. 6033 imajo se sposobnostne preizkušnje za splošne ljudske in meščanske šole vršiti deloma tudi v slovenskem jeziku. Za pedagogiko pa nam manjka še potrebne učne knjige. Da se temu nekoliko pomore, odločil sem se, da priredim takovo knjigo tudi v slovenščini. Kot prvi del pedagogike podajam tù občno vzgojeslovje.“